

HOŞ GELDİNİZ

İHMAL VE İSTİSMAR

 KIRIKKALE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İHMAL VE İSTİSMAR

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre çocuk ihmali ve istismarı;

18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerdeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen fiziksel/duygusal/cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır.

ÇOCUK İSTİSMARCILARI

- Aile bireyleri ve çocuğun bakımından sorumlu olan kişiler
- Arkadaşlar, akrabalar, yabancılar, çocukla ilişkisi olabilen görevliler
- İşverenler ve diğer çocuklar olabilir.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 4 tip kötü muamele tanımlanmaktadır.

FİZİKSEL İSTİSMAR

Fiziksel İstismar,

çocuğa karşı; sağlığına, yaşamına, gelişimine veya onuruna zarar veren ya da zarar verebilme olasılığı yüksek, kasıtlı fiziksel güç kullanılmasıdır.

Fiziksel İstismar Bulguları,

- Yumuşak doku hasarları, yanıklar, kaynar su ile haşlanmalar, kemik, eklem, beyin ve göz hasarları, iç organlara ait hasarlar, zehirlenmeler ve gelişme gerilikleri görülebilir.
- Çocuk aşırı derecede hassas ya da tam tersi duyarsızdır. Ağrılı uyaranlara karşı daha fazla duyarlı değildir.
- Çeşitli şekillerde saklanmaya çalışılan yaralar bulunur. Değişik türde yanık ve kesik belirtileri bulunur. Morarmalar, şiddet izleri görülebilir.

Fiziksel İstismarın(Şiddet) Çocuk Üzerindeki Etkileri

- Fiziksel ceza gören çocuk kaygı yaşamakta ve içine kapanmaktadır. Bu çocukların benlik kavramlarının da olumsuz etkilediği belirlenmiştir.
- Fiziksel ceza ile öz saygının azalması ve psikolojik sorunlar arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.
- Şiddetli bir fiziksel ceza ile karşı karşıya kalan çocuk korkmakta ve kendisini çaresiz ve değersiz hissetmektedir. Çocukluklarında fiziksel ceza görmüş üniversite öğrencilerinin yoğun kaygı ve depresyon yaşadıkları, sosyal ilişkilerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir.
- Şiddetli fiziksel cezaya maruz kalan çocuk bunu ebeveynliğin normal bir parçası olduğunu öğrenmekte ve bir yetişkin olarak aynı davranış kalıplarını kendi çocukları üzerinde uygulamaktadır. Şiddetli cezaya maruz kalanların kendi çocuklarını istismar etme olasılığı, bu tür davranış görmemiş çocuklardan 5 kat daha fazladır.
- Aile içi şiddet araştırmaları, çocuk ve ergen yaşta dayığa maruz kalmanın yaşamın sonraki devirlerinde eşe yönelik şiddet olgusunun hazırlanmasında etken olduğunu göstermektedir.
- Çocuklukta şiddete maruz kalan çocuk ileriki yaşantısında bunu sadece kendi çocuğuna yönelik olarak değil başkalarına yönelik olarak da kullanmaktadır.
- Çocuklukta karşılaşıla fiziksel ceza sonucunda ilerideki yaşlarda ortaya çıkan saldırganlık davranışları erkeklerde kızlara oranla daha fazladır.

Fiziksel İstismarı Önlemek İçin Öneriler

- Çocukları şiddetten korumanın ilk adımı şiddetin varlığını kabul etmektir. “Bizde böyle şeyler olmaz”, “Bu kadarcık dövme şiddet sayılamaz” gibi yaklaşımlar şiddeti inkâr etmektir.
- Öğretmen, çocuğu eğitirken asla fiziksel ceza uygulamayarak örnek olmalı, uygulayanları da hoş görmemelidir.
- Toplumun çocuk istismarı konusunda duyarlılığını arttırmak, öğrencilerinin anne babalarını ve diğer bireyleri eğitmek konusunda çalışmalar yapmalıdır.

CİNSEL İSTİSMAR

Cinsel İstismar,

çocuğun tam olarak anlayamadığı, onay vermesinin mümkün olamayacağı, gelişimsel olarak hazır olmadığı ya da toplumun yasalarına, sosyal normlarına aykırı olacak şekilde bir cinsel etkinliğe dahil edilmesidir.

Cinsel İstismarda Risk Faktörleri

- Cinsel istismarda çocukların doğal anne ve babalarından ayrı yaşamaları,
- Annenin özellikle gece çalışmak zorunda kalması,
- Annenin çocuğa cinsel eğitimi cezacı bir tutumla vermesi,
- Çocuğun anne ya da babadan yeterince sevgi almamış olması,
- Anne ya da babanın geçmişinde yaşanmış istismar öyküsünün bulunması risk faktörü olarak kabul edilir.

Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri

- Uyku bozuklukları, kâbuslar, fobiler, bedensel yakınmalar ve korku tepkileri olarak gözlenmektedir.
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ikincil enürezis ve enkoprezis (işeme bozukluğu ve dışkısını kontrol edememesine) cinsel istismara uğrayan çocuklarda daha sık ortaya çıkmaktadır.
- Çocuklarda yüksek oranda depresyon gözlenmekte ve kurbanın benlik saygısı ciddi hasara uğramaktadır. Bu çocuklarda intihar düşünceleri ve girişimleri sık görülmektedir.
- Kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sürdürebilme becerisi olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu kişilerin ya ilişki kurmaktan kaçındıkları ya da aşırı yakınlık gereksinimi duyup çok sayıda, fazla beklentili ve kontrol edici ilişki kurdukları gözlenmektedir.
- Yüksek riskli cinsel eylemler, istismara uğramış kişilerde daha sık görülmektedir. Ayrıca, cinsel istismar öyküsü olan çocukların daha fazla cinsel saldırıda bulunduğu da bildirilmektedir.

DUYGUSAL İSTİSMAR

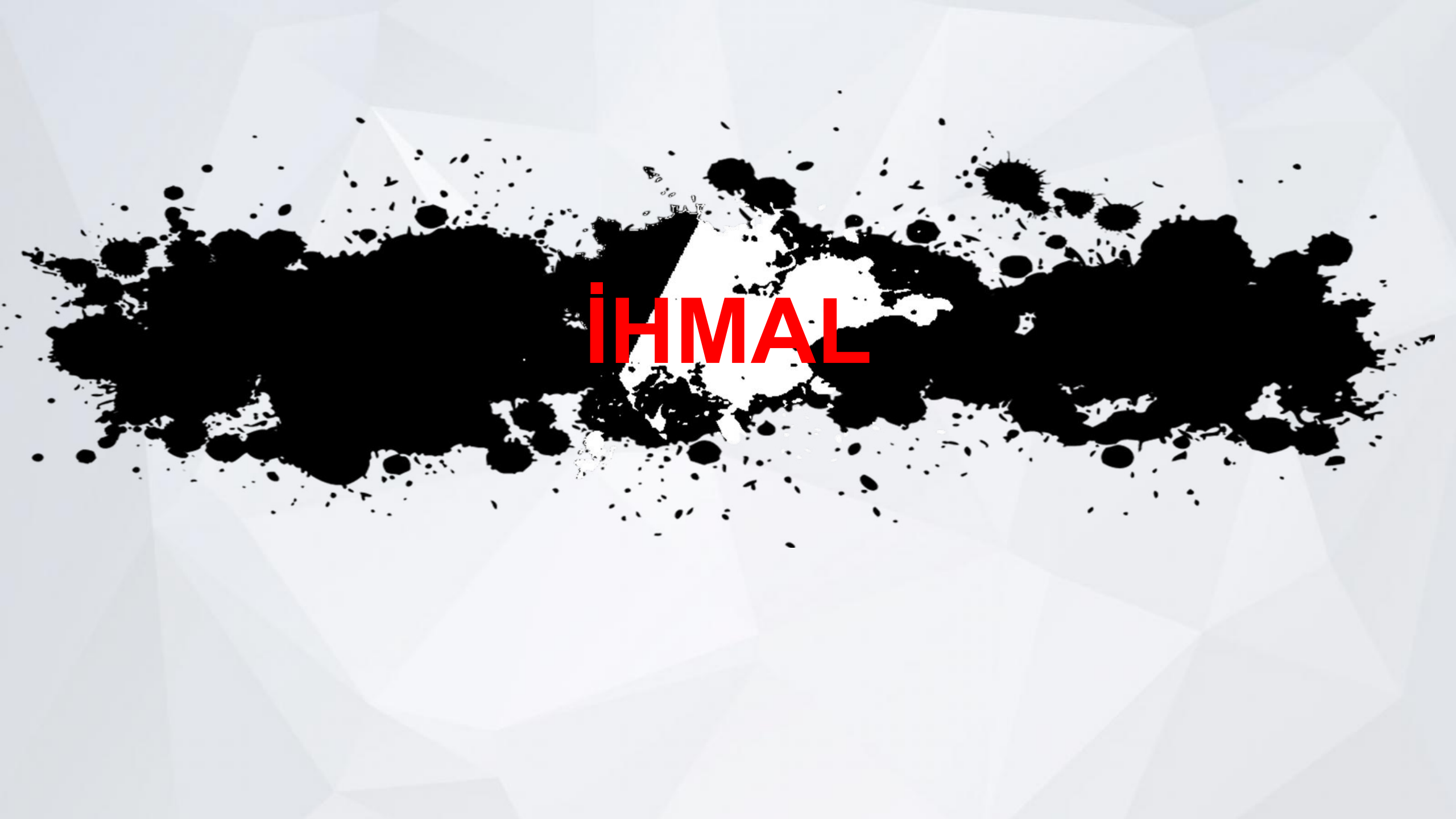
Duygusal İstismar,

Ebeveyn ya da çocuğa bakan kişinin davranışları ya da sözleriyle çocuğun ruh sağlığını bozacak etkide bulunması ve çocuğun bu nedenle büyüme gelişme ve ruh sağlığı açısından genetik kapasitesine ulaşmasının engellenmesidir. Bu durum bir süreç içinde, pek çok defalar tekrarlanabileceği gibi, tek bir seferde de gerçekleşebilir.

- Ana baba çocuğu reddediyorsa,
- Ana baba çocuğu küçük düşürüyor ve sertçe eleştiriyorsa,
- Ana baba çocuğun sosyal yaşamla bağlarını kopararak onu toplumdan yalıtıyorsa,
- Ana baba çocuğu diğer kardeşlerin içinde, uygulanacak cezalarda hedef haline getiriyorsa bir başka ifadeyle çocuk günah keçisi haline getirilmişse,
- Ana baba çocukla alay ediyor ya da onu küçük düşürücü isimlerle çağırıyorsa,
- Ana baba çocuğun kontrolü dışında gelişen olaylardan dolayı onu suçluyorsa,
- Ana baba çocuktan yaşına ve rolüne uymayan isteklerde bulunuyorsa,
- Ana ya da baba çocuğun velayetine sahip olan diğer ebeveyni çocuğun görmesine izin vermiyorsa,
- Ana baba çocuğun yalnızca olumsuz davranışları üzerinde duruyorsa,
- Ana baba çevreyi keşfetmeye çalışmak gibi normal davranışlarında çocuğu cezalandırıyorsa,
- Ana baba çocuğa topluma ters düşen, ahlak veya hukuk kurallarını ihlal eden davranışlar öğretiyorsa duygusal istismara yol açan davranışlarda bulunuyor demektir.

İHMAL

İhmal,

Çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin; çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık, diş sağlığı ve sevgi gibi temel gereksinimlerini karşılamada ihmal göstermesi. Çocuğun beden ve ruh sağlığının veya bedensel, duygusal, sosyal ya da ahlaki gelişiminin engellenmesi.

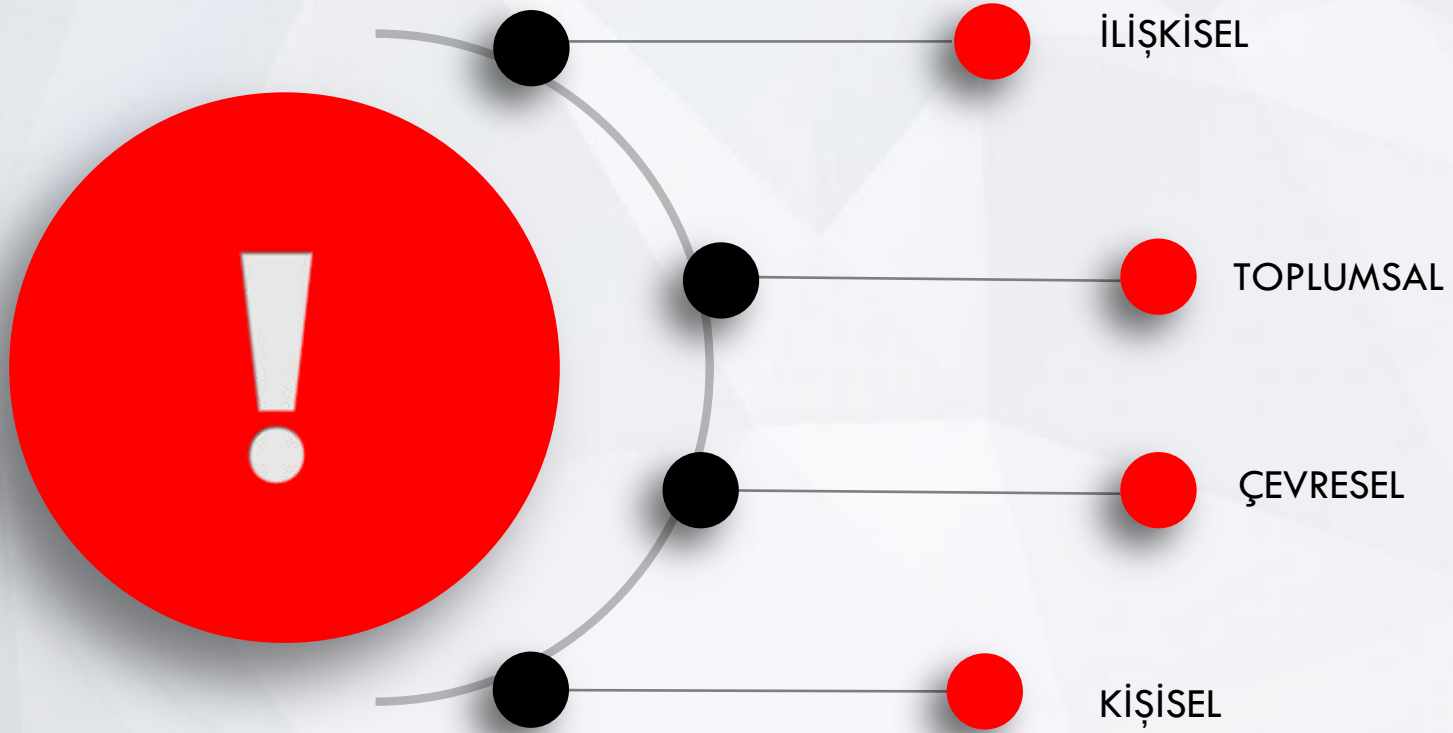

İhmal Belirtileri

- Uzun cümleleri anlamama,
- Standart geliştiremememe (tutarsızlık),
- Sosyalleşme, konuşma problemleri,
- Donukluk/sevgi dilenme,
- Doyumu erteleyememe,
- Okula devam etmek istememe, okuldan sık sık uzak kalma,
- Kirli ve bakımsız giyinme, hava koşullarına uygun giyinmeme,
- Aile hakkındaki soruların yanıtını bilmeme,
- İçedönük, iletişim kurma güçlüğü,
- Gelişim geriliği, öğrenme güçlüğü,
- Terk edilme ve evden kovulma,
- Zararlı maddelere maruz kalma, zehirlenme, kazaya uğrama,
- İhtiyacı olan doktordan mahrum kalma,
- Alkol, uyuşturucu vb. maddeler kullanma ,
- Yemek ve para için dilencilik yapma veya çalma davranışı,
- Vücudu aşırı derecede zayıf düşme,
- Evinde ona bakan kimse bulunmadığını belirtmesi ihmal belirtisi olarak değerlendirilebilir.

İHMAL VE İSTİSMARDA RİSKLER

İLİŞKİSEL RİSKLER

- Ebeveyn ve çocuk bağının kopuk olması ve bağın kurulamaması
- Çok çocuklu, katı disiplin uygulayan aileler
- Ekonomik sıkıntı, işsizlik, aile içi şiddet varlığı
- Sosyal destek sistemlerinin yetersizliği
- Evlilikteki veya yakın ilişkilerdeki sorunlar nedeniyle aile yapısının bozulması, bunun sonucunda çocukta veya erişkinde duygusal ve zihinsel sorunların ortaya çıkması
- Aile bireyleri arasındaki bağın zayıf olması, sözel ve psikolojik çatışmaların sık yaşanması

TOPLUMSAL RİSKLER

- Çocuğu koruyan yasaların yetersizliği
- Çocuğa verilen değerin düşük olması
- Cinsel ayrımcılık ve toplumsal eşitsizlik
- Şiddetin kabul edilir olması, hoşgörüyle karşılanması , organize şiddetin varlığı (savaş, terör, yüksek suç oranları)
- Pedofili
- Kontrolsüz internet
- Kültürel normlar

ÇEVRESEL RİSKLER

- Uygun beslenme, barınma ve bakım olanaklarının yetersizliği
- İşsizlik oranlarının yüksek, geçim sıkıntısının yaygın olması
- Uyuşturucu ticaretinin varlığı
- Çocuğun savunuculuğunu yapacak kurum ve yapıların yetersizliği
- Çocuk işçiliği konusunda denetleme ve rehabilitasyonun yetersizliği

KİŞİSEL-ÇOCUKLA İLİŞKİLİ RİSKLER

- İstenmeyen çocuklar ya da istenmeyen cinsiyette çocuklar, doğum anomaliler, mizaç vb. nedenlerle ailenin beklentilerini karşılayamayan çocuklar
- Zihinsel gerilik, erken doğum, kronik hastalık gibi nedenlerle sürekli bakım gerektiren çocuklar
- Engelli çocuklar
- Hiperaktivitesi, tehlikeli davranış sorunları olan çocuklar
- Üvey çocuklar
- Sık ve uzun süre ağlayan çocuklar

➤ Çocuk istismarı ve ihmali farklı alanlardaki pek çok faktörün karmaşık etkileşiminin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

➤ Risk faktörü olarak kabul edilen durumlar hizmet ve müdahale için öncelik taşır.

AİLEYE ÖNERİLER

1

Erken yaşta çocuğunuzu bilgilendirin.
Çocuğunuzun bedenine saygı duyun ve aile içi sınırlar belirleyin.

2

Hayır demeyi ve yüksek sesle bağırmayı öğretin.
İyi ve kötü dokunuşun farkını anlatın.

3

Çocuğunuzun dinleyin.
Çocuklar susar; ama siz susmayın.

4

Kişisel bakım konusunda eğitim verin.
Güvenli internet kullanımına dikkat edin.

İHMAL VE İSTİSMAR

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM